

21.3 | היום הבינלאומי למאבק בגזענות

פעילות המשך

פעילות ראשונה | גזענות ואפליה גזעית

לכיתות ד' ומעלה.

1. **נקרין** את הסרטון "[גזענות בישראל](#)" שהפיק משרד המשפטים.

2. לאחר הצפייה, נחدد את המסרים העולים מן הסרטון באמצעות **דיון כיתתי**. ניתן גם להציג את השאלות ואז לצפות בסרטון בשנית:

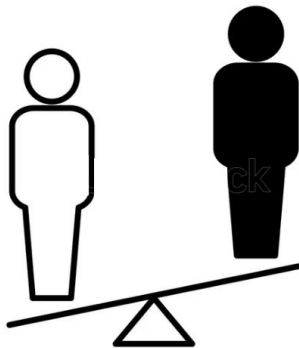

- ❖ מה חשבתם/ן ומה הרגשתם/ן כשצפיתם/ן בסרטון?
- ❖ אילו אוכלוסיות נפגעות מיוצגות בסרטון? (אתיופים, רוסים וערבים)
- ❖ האם יש עוד אוכלוסיות הסובלות מגזענות ואפליה בישראל אך לא מיוצגות בסרטון?
- ❖ כיצד באה לידי ביטוי האפליה הגזענית בחיי האנשים על פי הסרטון? (לא משתפים את הילדים העולים מרוסיה במשחק, לא רוצים לשחק עם הילד האתיופי בגינה, לא רוצים לשבת ליד האישה הערבייה באוטובוס)

- ❖ מה לדעתכם/ן הרגישה כל אחת מהדמויות שכלפיה הופנתה אפליה גזענית בסרטון? נסו לחשוב, האם אתם/ן פעם חוויתם הרגשה שכזו?
 - ❖ בסרטון מוצגים שלושה משפטי מפתח:
 - "אתמול לא שיתפו אותי במשחק, היום לא מקבלים אותי לעבודה".
 - "אתמול לא שיחקו איתי בגינה, היום לא מקבלים אותי לבית הספר".
 - "אתמול לא פינו לי מקום (באוטובוס), היום לא משכירים לי דירה".
- למה מתכוונים הדוברים? איך המשפטים הללו קשורים לגזענות ולאפליה גזענית?

3. **מתוך השיחה, נסכם כי** המאבק בגזענות צריך להתמקד בכמה מישורים:

- שלילת הקשר בין תכונות אופי של בני אדם לבין שייכותם לגזע מסוים.
- מאבק בייחוס נחיתות ותכונות שליליות לקבוצות מסוימות (אתניות ואחרות).
- מאבק באפליה גזענית והגנה מפני פגיעה בזכויות של קבוצות מיעוט.

על ההבדל בין הבחנה רלוונטית ואפליה פסולה:

הבחנה - הענקת יחס שונה לבני אדם בשל סיבה מוצדקת, נסיבות מסוימות או צרכים מיוחדים. הרלוונטיות של ההבחנה קשורה לנורמות המקובלות בחברה, אשר הופכות את ההתייחסות השונה לגיטימית (למשל: זכויות מיוחדות לבעלי צרכים מיוחדים, הבחנה בין קטינים לבגירים, ועוד).

אפליה פסולה - הענקת יחס שונה לבני אדם שווים ללא סיבה מוצדקת, אלא בשל זהותם ושיוכם (לפי דת, גזע, מין, העדפה מינית, צבע עור, מוצא, מראה חיצוני, מוגבלות מסוימת). משמעותה של אפליה פסולה היא פגיעה בזכות לשוויון. כל אפליה מתייחסת לחלוקת משאבים בלתי צודקת וליחס לא הוגן לחלק מהשותפים בחברה. בנוסף, אפליה גזענית מלווה בדרך כלל בתחושות שנאה ובפעילות מודעת ומכוונת נגד הקבוצה הנפגעת.

פעילות שנייה | "מרוץ החיים"

לכיתות ו' ומעלה.

1. נקריין את הסרטון "מירוץ החיים", עם כתוביות בעברית.

2. לאחר הצפייה, נשאל:

- ❖ איך הרגשתם/ן בזמן הצפייה בסרטון?
- ❖ כיצד, לדעתכם/ן, הרגישו הנערים שהתקדמו הכי הרבה לפני תחילת המרוץ?
- ❖ כיצד הרגישו אלה שנתרו מאחור?
- ❖ האם שמתם לב להבדלים ביניהם?
- ❖ האם המרוץ היה הוגן? האם אתם/ן חושבים/ות שזה צודק שהילדים/ות שהכי הרבה הנחיות התאימו להם/ן ניצחו במרוץ?

- ❖ איפה, לדעתכם/ן, צילמו את הסרטון? האם גם בישראל יש הבדלים בין קבוצות שונות בחברה?
- ❖ חשבו (אפשר בלב ואפשר גם לשתף): איפה היה כל אחד/ת מכם/ן ממוקמ/ת בתחילת המרוץ, לו הייתם/ן משתתפים בו?
- ❖ תנו דוגמאות ליתרונות שאת/ה נהנה/ת מהם שלא הרווחתם בעצמכם/ן?

3. מתוך השיחה, נסכם כי:

כולנו בני אדם. לכולנו יש מאפיינים ותכונות המייחדים אותנו, וכל אחד/ת מאיתנו שונה מרעהו/רעותה. השונות היא דבר חיובי ומעניין, ובזכותה החברה שלנו מגוונת ומעניינת יותר.

במירוץ שראינו נקבעה נקודת הפתיחה של המשתתפים על פי מאפיינים שלא היתה להם שליטה עליהם, ומי שהיה לו יתרונות רבים יותר היה בעל סיכוי גבוה יותר לנצח במרוץ.

גם במציאות, לכל אחד ואחת מאיתנו יש תכונות ומאפיינים שמגדירים אותנו, כמו המין/המגדר שלנו, צבע העור, מבנה הגוף, המוצא והרקע המשפחתי, מקום המגורים או המצב הכלכלי בבית, שאין לנו שליטה עליהם. מאפיינים אלה יכולים להוות לנו יתרון או חיסרון ועשויות להשפיע על ההצלחה שלנו בחיים.

מתן יתרון או חיסרון על בסיס שייכות לקבוצה הוא אחד ממאפייניה הבולטים של הגזענות.

כדאי להזכיר בהקשר זה את המושג "פריוולגיה חברתית" – יתרון או זכות יתר שיש לאדם או לקבוצה חברתית מסויימת בלבד.

רוב האנשים נוטים שלא להכיר בזכויות היתר שלהם/ן כפריוולגיות חברתיות; פעמים רבות הם/ן מחפשים/ות הצדקות אחרות שתוכלנה להסביר את השפעותיו של היתרון החברתי שלהם/ן, ומתעלמים מהיתרונות שקיבלו ללא כל עמל.

יתרה מזו, רבים מתכחשים להיות הפריוולגיה תופעה ממוסדת, המוטמעת בכל חלקי החברה ומוסדותיה, וגם אלו שאכן מכירים בכך שהפריוולגיה היא מערכתית, נוטים עדיין להתכחש לווחחתם האישית הנובעת מכך.

מדוע? מפני שזה ידרוש מהם/ן להכיר בכך שההצלחה שלהם/ן לא הושגה אך ורק בזכות עבודה קשה, אלא גם בזכות מערכת של יתרונות שסייעה להם.